

סימן א'

אם מותר להכניס תפילין בבית החולים בגיטו, ששורפין שם כל מה שמכניסים לשם.

שאלה: בקובעת כוס התרעלה שכלואי הגיטו הוכרחו לשתות ולמצותה עד תומה, בכוס יגונים זו של תלאות ועינוים, של חבלי מות ומצרי שאול, מהלו הזדים הארורים טיפות ראש ולענה שהיו במיוחד מיועדות בשביל החולים והתשושים שאפסו כוחותיהם וכרעו תחת נטל הסבל והצרות שהיו מנת חלקם של כלואי הגיטו.

יוצאי ירך עמלק, עם הרצח והשוד לא ידעו שבעה בהמיטם על אהלי יעקב חרפה וביזות וגזירות אכזריות, בהטביעם בנהרי נחלי דמעות ודם את שארית הפליטה שחרבם המתהפכת פלטה ולא שיכלה עדיין, משחית עוין זה לא אמר די בהתעללו בכלואי הגיטו בכל מיני התעללות שקשה להעלות על הדמיון ולא ניתנו לתיאור ולציור, אלא הוא תיכנן תכנית שמנים מיוחדת שמתפקידה היה להצית זיק תקוה דוקא בלבות החולים והתשושים שכמעט אמרו נואש לחייהם בראותם כי אפסה להם תוחלת ותקוה באין להם מזור ותרופת, דוקא בהם הפיח הצורר רצון חיים בתקוות שוא ומדוחים, שהנה עוד מעט ישובו לאיתנם הודות לעזרה הרפואית הניתנת להם בכתי חולים מיוחדים שבנה לתכלית זו, ובאותה שעה עצמה שחק האויב בלבו, בידעו כי כל עיקר תכנית זו היא רשת פרושה לרגלי האומללים הללו, כי דוקא בעת גבור עליהם תקות החיים בחשבם שאכן עכשיו הונח לנו וישועתנו קרבה, דוקא בעת הזאת הוא יהפוך ידו להרום את בתי החולים הללו ולשפוך כאש חמתו על בתי החולים הללו עם החולים גם יחד, להרום ולגדע בחרי אף, להרוג ולהכרית בעזם אפו, להשחית ולכלע חומות בתי החולים הללו על החולים אשר בהם.

והנה אז כשיצא הצו מהצוררים הארורים ימ"ש על הקמת בית חולים בגיטו הקטן שבקובנא, (כי מלבד גיטו קטן זה היה בקובנא עוד גיטו אחד שהיה מכונה הגיטו הגדול, ושני הגיטאות הללו, הקטן והגדול היו מחוברים ביניהם בגשר של עץ), נשאלתי שאביע את דעתי, דעת תורה, כדת מה לעשות בנוגע לדלהלן:

היות שבבית החולים הזה נמצא בחור חולה אחר שהוא בעל תשובה, והגרמנים לאחר שקטעו את רגלו הימנית הכניסוהו לבית חולים זה על מנת שישוכ לאיתנו לאחר הניתוח, וברצונו של בחור זה לשפוך את שיחולפני קונו בכל יום תמיד, לכן נפשו בשאלתו שישלחו לו לבית החולים זוג של תפילין למען יוכל להתפלל בהם כמצווה עלינו בתורתנו, אכן מכיון שיצא הקול, קלא דלא פסיק, שהגרמנים נוהגים שבאם אחד מהחולים מכריא ויוצא מבית החולים הם לוקחים ממנו את חפציו האישיים ושורפים אותם באש, ונשאלתי אם מותר לשלוח לבחור הזה תפילין, שהרי באם יתרפא הגרמנים ישרפו אותם יחד עם שאר חפציו, ואם כן בזה שאנו שולחים לו את התפילין הוי כאילו אנו גורמים לשריפתם.

תשובה: במס' עבודה זרה דף י"ח ע"א גרסינן: תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגת את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר תורה מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש וכו' לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קסמא וחלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר תורה מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורת והציתו בהן את האור וכ' עיי"ש.

דארטבון דסיכן וגבה ממנו אלף זוז ואע"פ שסכנה זו אינה אלא על הבדיקה מכל מקום יש לחוש כמו כן בעשיה פן יאמרו כשפים כו', עכ"ל.

הרי מבואר מפורש בגמרא שם הטעם משום סכנה, ואפילו בההיא דתניא שם ושל רבים פעמים ביובל, פירש התוספות ישנים הטעם משום סכנה ודלא חפירוש רש"י, הרי חזינן דאין לחשוש לטעם שכתב הש"ך דאם לא כן אמאי לא קאמרינן בגמרא שם הטעם דלא עבדו רבנן מזוזה באבולי דמחוזא משום שלא ינהגו העכו"ם בה מנהג בזיון, וע"כ דלא חיישינן לטעם זה שכתב הש"ך.

ומכ"ל מקום לענין הלכה מאן חשיב ומאן ספין לפסוק דלא כהש"ך ולהתעלם מהטעם שכתב, אף שלא נזכר טעמו בגמרא ביומא שם ובאגודה פ"ק דיומא, ואם כן לכאורה אין להתיר לשלוח לבחור דנן את התפילין, כי אין לנו להכריע שלא כדברי הש"ך.

אמנם האמת יורה דרכו, שהש"ך לא כתב טעמו אלא היכא דקביעת המזוזה היא במקום גלוי וניכר לעכו"ם כגון בשערי חצירות ועיירות ששעריהם גלויים ונראים לעכו"ם, או יש לחשוש שהעכו"ם ינהגו במזוזה מנהג בזיון מאחר שיראו אותה בשער העיירה או החצר, אבל כשהשער והפתח הוא שמור מן העובדי כוכבים אז מותר לקבוע מזוזה בשער או פתח כזה וכמו שכתב הש"ך מפורש בסוף דבריו שם "שאין לעשות מזוזה באותן פתחים אלא אם כן שהפתח הוא במקום שמור מן העובדי כוכבים שלא יטלו המזוזה ממנה", עיי"ש.

ולפי זה בנידון דידן שבודאי נשלח לבחור דנן את התפילין על ידי שליח מהימן שימסור לו את התפילין בחשאי באופן שהגרמנים לא יראו אותם, ובפרט שלא ברור לן כלל שהקול הזה שהגרמנים נוטלים מהחולים הבריאים את חפציהם לאחר שהם יוצאים מבית החולים, הוא קול שיש בו ממש, אלא שיש להניח שאין ממש בקול זה, בודאי בזה גם הש"ך מודה שאין לחשוש לשמא ינהגו העכו"ם בתפילין מנהג בזיון, דלא

גרע מה ישלחו לו את התפילין בחשאי מהיכא שקובעין את המזוזה בפתח שהוא שמור מן העכו"ם, ודו"ק.

וְלִכֵּן מכל הנ"ל הוריתי שיש לשלוח לבחור דגן זוג תפילין כשירות כדי שיוכל לקיים מצוה גדולה זו ולהרנין בזה את לבו ורוחו שהוא נמנה על שלומי אמוני ישראל ולא על אלה שקרקפתא שלהם לא מנח תפילין, והד"ר דאוידאוויץ שהיה רופא בבית החולים הזה העיד שהוא היה באותו מעמד כשהביאו לו את התפילין, וכשהניחם בפעם הראשונה היתה שמחתו גדולה עד אין קץ כאילו הוא יוצא מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה.

וְהִנֵּה ביום ג' תשרי תש"ב, בעת שהגרמנים הארורים הוציאו את זממם לפועל להרוס את הגיטו הקטן, אז שרפו באש גם את בית החולים הזה שהם הקימו על כל החולים שהיו נמצאים בו, האחיות והרופאים, בבית החולים הזה נספו אז כששים נפש יהודים, וגם הד"ר דאוידאוויץ הנ"ל, וגם הבחור שאליו נשלחו התפילין, הי"ד.

וְרֵאָה זה פלא, שיהודי אחד מאלה שהיו נמצאים בבית החולים ניצל בחסדי ה' עליו, והביא בהנצלו גם את התפילין הללו שנשלחו לבחור הקדוש דגן, והוא סיפר שהבחור הזה שמר את התפילין שמירה מעולה במסירת נפש ממש, כשנודע לו שאכן כלתה הרעה על בית החולים עם חוליו גם יחד, ושהגרמנים אך תכנית שטנים תיכנו בהקמת בית החולים הזה למען יוכלו להתעלל בחולים המסכנים והאומללים הללו, אז כשראה שנחתם גורלו למות מות קדושים עם אחיו החולים, הוא מסר לאיש הזה את התפילין כשבקשתו שטוחה לפניו, שיתאמץ לגנוז את התפילין למען לא יפלו ביד הרשעים הטמאים ימ"ש להתעלל בהן ולשרוף אותן באש, ויהי רצון שיקויים בנו המקרא כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, אמן כן יהי רצון.